

Justitieutskottets betänkande

1981/82: 14

om besparingar inom frivården

Motion

I motion 1981/82: 15 av Inger Lindquist m.fl. (m) som väckts med anledning av proposition 1981/82: 30 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m.m. hemställs att riksdagen med bifall till förslagen i motionen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna att anslaget till *Frivården* under budgetåret 1981/82 inte får utnyttjas till högre belopp än 163 241 000 kr.

Motionsförslaget innebär att anslaget till frivården för innevarande budgetår minskas med 11 milj. kr. Enligt motionärerna kan besparingar t. ex. ske genom att övervakningstiden för skyddstillsyn förkortas från nuvarande två år till ett år. Härigenom skulle enligt motionärerna utgifterna för övervakararvoden kunna nedgå med ca 3 milj. kr. En förkortning av övervakningstiden skulle också innebära en minskad arbetsbelastning för assistenterna, och motionärerna beräknar att besparingseffekten härav är 2 milj. kr. I motionen föreslås också att ett anställningsstopp införs inom frivården. Motionärerna beräknar besparingarna av ett anställningsstopp till ca 6 milj. kr.

Frivårdsanslaget

Anslaget till frivården hör till statsbudgetens andra huvudtitel (justitiedepartementet). Från anslaget betalas kostnaderna för frivårdsorganisationens och övervakningsnämndernas verksamhet samt kostnaderna för ersättning till övervakare. För innevarande budgetår har riksdagen anslagit ca 174 milj. kr. till frivården. Av detta belopp avser ca 120 milj. kr. lönekostnader. Kostnaderna för ersättning till övervakare har beräknats till 20 milj. kr. Antalet tjänster inom frivården är 816 (prop. 1980/81: 100 bil. 5, JuU 1980/81: 35, rskr 378).

Regler om övervakning m. m.

Enligt brottsbalken (BrB) förordnas övervakare för dem som har dömts till skyddstillsyn och för dem som har frigivits villkorligt från fängelse.

Under år 1980 var antalet personer för vilka övervakare hade förordnats i medeltal ca 16 000. Övervakning påbörjades för ca 10 000 personer. Av dessa var ca 6 300 dömda till skyddstillsyn.

Skyddstillsyn fortgår under en provotid av tre år (BrB 28: 4). Skyddstillsyn skall vara förenad med övervakning från provotidens början. När två

år av prövotiden har förflutit upphör övervakningen utan särskilt beslut. Den kan dock förlängas. Det finns också möjligheter att besluta att övervakningen skall upphöra innan två år har gått (BrB 28: 5).

Den som avtjänar fängelsestraff får friges villkorligt när två tredjedelar av tiden har avtjänats eller, om särskilda skäl föreligger, när halva tiden har avtjänats (BrB 26: 6). För den som är villkorligt frigiven från fängelse löper en prövotid av minst ett och högst tre år eller, om den tid som återstår av straffet vid frigivningen överstiger tre år, högst fem år (BrB 26: 10). Under prövotiden skall den frigivne stå under övervakning. Om övervakning inte behövs kan det dock beslutas att övervakning inte skall äga rum (BrB 26: 11).

Pågående utredningsarbete

År 1979 tillkallade chefen för justitiedepartementet två kommittéer för att utreda bl. a. frågor som gäller påföljdssystemet, nämligen fängelsestraffkommittén (Ju 1979: 04) och frivårdskommittén (Ju 1979: 05). I fängelsestraffkommitténs uppdrag ingår att se över reglerna om villkorlig frigivning (kommittéberättelsen 1980 del II s. 34 f). Fängelsestraffkommittén planerar att avlämna ett delbetänkande i december i år. Frivårdskommittén har till uppgift att pröva frågor om den framtida utformningen av kriminalvård i frihet (kommittéberättelsen 1980 del II s. 50 f). Kommittén avser att redovisa sitt uppdrag i slutet av november.

Enligt vad utskottet har inhämtat kommer fängelsestraffkommittén att föreslå ändringar i reglerna om villkorlig frigivning. Förslaget innebär bl. a. att villkorlig frigivning i de flesta fall skall ske redan när halva fängelsestraffet har avtjänats. Kommittén kommer också att föreslå att prövotiden skall förkortas och att man i större utsträckning än f. n. skall göra en individuell prövning av om den villkorligt frigivne bör stå under övervakning.

Frivårdskommittén har redan givit offentlighet åt delar av sitt förslag. Enligt ett pressmeddelande den 24 september 1981 kommer kommittén bl. a. att föreslå att övervakningstiden för dem som har dömts till skyddstillsyn skall förkortas till ett år. Under övervakningstiden skall en väsentligt intensivare kontakt förekomma mellan den dömda och hans övervakare. Enligt förslaget skall vidare domstolarna i vissa fall kunna besluta om ännu intensivare övervakning.

Utskottet

I detta betänkande behandlar utskottet en motion i vilken begärs besparingar på anslaget till frivården med 11 milj. kr. för innevarande budgetår. Enligt motionärerna kan ca 5 milj. kr. sparas genom att övervakningstiden för dem som har dömts till skyddstillsyn förkortas från nuvarande två år till

ett år och ca 6 milj. kr. genom att anställningsstopp införs i frivården.

Riksdagen har för innevarande budgetår till frivården anvisat 174 241 000 kr. Medelsanvisningen präglades av hänsynen till det ansträngda statsfinansiella läget, och beslutet innebär bl. a. att några nya tjänster inte inrättas under budgetåret.

Frågor som gäller frivården övervägs f. n. av fängelsestraffkommittén och frivårdskommittén. Båda kommittéerna väntas avlämna förslag i dessa frågor inom kort. Enligt vad utskottet har inhämtat avser fängelsestraffkommittén att föreslå att prøvotiden för dem som är villkorligt frigivna från fängelse förkortas och att man i större utsträckning än f. n. skall göra en individuell prövning av om övervakning behövs. Frivårdskommittén kommer att föreslå att övervakningstiden för dem som har dömts till skyddstillsyn förkortas till ett år och att övervakningen görs intensivare.

Förslag som kan leda till genomgripande förändringar av frivården kommer således att läggas fram inom kort. Utskottet anser att det mot bakgrund härav inte är lämpligt att nu fatta beslut som kan påverka personalsituationen inom frivården. Inte heller motionärernas förslag att nu förkorta övervakningstiden för dem som är dömda till skyddstillsyn bör – i avbidan på resultatet av frivårdskommitténs arbete – föranleda någon åtgärd av riksdagen. Utskottet avstyrker således bifall till motionen.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motion 1981/82: 15.

Stockholm den 17 november 1981

På justitieutskottets vägnar

BERTIL LIDGARD

Närvarande: Bertil Lidgard (m), Lisa Mattson (s), Åke Polstam (c), Eric Jönsson (s), Hans Petersson i Röstånga (fp), Arne Nygren (s), Björn Körlof (m), Lilly Bergander (s), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Göte Jonsson (m), Helge Klöver (s), Ella Johnsson (c), Bonnie Bernström (fp), Maja Bäckström (s) och Stina Eliasson (c).

Reservation

Bertil Lidgard (m), Björn Körlof (m) och Göte Jonsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Förslag som" och som slutar med "till motionen" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det statsfinansiella läget sådant att det inte går att undvika att göra besparingar inom frivården. De av motionärerna föreslagna åtgärderna är av sådant slag att ett genomförande av dem inte

skulle innebära att fortsätta överväganden beträffande den framtida utformningen av frivården försvåras. Även i övriga avseenden framstår de som lämpliga. Enligt utskottets mening bör således, som motionärerna har föreslagit, anslaget till frivården under budgetåret 1981/82 inte få utnyttjas till ett högre belopp än 163 241 000 kr. Det bör ankomma på regeringen att skyndsamt förelägga riksdagen förslag till sådana författningsändringar som utskottets ställningstagande påkallar. Vad utskottet nu har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen med anledning av motion 1981/82: 15 som sin mening ger regeringen tillkänna vad utskottet anfört om besparingar inom frivården.